

ข้อจำกัดในการเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญา
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เปรียบเทียบกับ
กฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา
Limitation on claims for breach of contract under the Civil and Commercial
Code Compare with the Common Law of England and the United States

ณตฤณ มีไชย (Nattrin Meechai)

พินัย ณ นคร (Pinai Na Nakorn)

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Faculty of Law, Thammasat University)

Email: lawlesoffice@gmail.com

Received September 19, 2020; Revised November 23, 2020; Accepted February 20, 2021

Abstract

In this research, the author aims to study the Supreme Court in the Civil and Commercial Code, Section 222 What criteria the court uses to determine compensation arising from non-payment under the contract. Including Section 223 in case of average damage if the injured person has caused such damage. By conducting qualitative research studies based on information from Thai and foreign language texts such as England and the United States of America such as the Ruxley Electronics & Constructions Ltd. v. Forsyth [1996] AC 344 case or the Jacob & Youngs, Inc. v. Kent – 230 NY 239, 129 NE 889 (1921) The results of the study found that the common law approaches used by courts in the United Kingdom and the United States have adopted a reasonable principle. Or correction costs must be proportional to the benefits that will be received from the amendment to consider whether to pay damages as requested by the parties or not. Which according to the judgment, the Thai court has used Section 222 to determine whether the damages that occur normally or damages caused by the circumstances, then the parties will be liable for damages or Section 223. If the injured person is involved in causing damage, Therefore, damages should be considered by taking into account the reasonable principles used in the Common Law legal system. By revising and adding laws to ensure fairness for both parties.

Keywords: Limitation of claims; Breach of contract; Failure to pay off contractual debts

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคำพิพากษาฎีกาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 ว่าศาลใช้หลักเกณฑ์ใดในการที่จะพิจารณาให้ค่าเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญา รวมถึงมาตรา 223 กรณีเฉลี่ยความเสียหายในกรณีที่ผู้เสียหายได้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้นด้วย โดยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยข้อมูลจากตำราภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างเช่น คดี Ruxley Electronics & Constructions Ltd. v. Forsyth [1996] AC 344 หรือคดี Jacob & Youngs, Inc. v. Kent – 230 N.Y. 239, 129 N.E. 889 (1921) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ศาลใช้พิจารณาเรื่อง ค่าเสียหายที่ใช้ในประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำหลักความสมเหตุสมผลหรือค่าใช้จ่ายในการแก้ไขต้องได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่จะได้รับการแก้ไขนั้น มาพิจารณาประกอบว่าจะให้ค่าเสียหายตามที่คู่สัญญา เรียกร้องหรือไม่ ซึ่งตามแนวคำพิพากษาศาลไทย ได้ใช้มาตรา 222 มาวินิจฉัยว่าเป็นค่าเสียหายปกติที่เกิดขึ้นหรือ ค่าเสียหายที่เกิดจากพฤติการณ์ แล้วจึงจะให้คู่สัญญารับผิดในค่าเสียหาย หรือมาตรา 223 ในกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วน ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วย จึงควรให้พิจารณาเรื่องค่าเสียหายโดยนำหลักสมเหตุสมผลที่ใช้ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาพิจารณาเพิ่มเติมด้วย โดยการปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสอง ฝ่าย

คำสำคัญ: ข้อจำกัดการเรียกค่าเสียหาย; การผิดสัญญา; การไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

บทนำ

เมื่อคู่สัญญาได้ตกลงทำสัญญากันขึ้นย่อมต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญา หากต่อมาปรากฏว่าคู่สัญญา อีกฝ่ายซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาละเลยไม่ชำระหนี้ ผิดนัดชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ตรงตามความประสงค์อัน แท้จริงแห่งมูลหนี้ ซึ่งเป็นความผิดของฝ่ายนั้นในหลักกฎหมายทั่วไปเรื่องบทบัญญัติแห่งหนี้ หรือกฎหมายลักษณะ สัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือเรียกว่าฝ่ายเจ้าหนี้ ย่อมมีสิทธิเรียกร้อง ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หรือบอกเลิกสัญญาและมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ฝ่ายเจ้าหนี้ที่ เรียกร้องค่าเสียหายย่อมมีภาระการพิสูจน์ความเสียหาย เพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหาย ในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 222 ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่จะพิจารณาว่าค่าเสียหายที่ เรียกร้องนั้นเป็นค่าเสียหายที่ตามปกติย่อมจะเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้หรือไม่ ส่วนในวรรคสอง เป็นค่าเสียหายอัน เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ แต่ลูกหนี้จะรับผิดชอบก็ต่อเมื่อได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์ความเสียหายเช่นนั้น ก่อนแล้ว นอกจากนี้แล้วยังต้องมีความสัมพันธ์กับการไม่ชำระหนี้ หรือต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ลูกหนี้จึงจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายเจ้าหนี้ (Pairon Wayuphap, 2018) ในการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายนี้ ยังมีข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 223 ซึ่งเป็นเรื่องค่าเสียหายกรณีที่เจ้าหนี้มีส่วนผิด อันเป็นการ เฉลี่ยค่าเสียหายจากฝ่ายที่เรียกร้องว่า ฝ่ายไหนได้ก่อความเสียหายมาน้อยเพียงใดโดยพิจารณาจากพฤติการณ์ที่ เกิดทำให้ความเสียหายเกิดขึ้น แล้วจึงพิจารณาให้ค่าเสียหายตามที่ฝ่ายเจ้าหนี้เรียกร้อง

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาหลักการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ของประเทศ อังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา บางส่วน พบว่าหลักการทั่วไปในเรื่องการให้ค่าเสียหายมาจากการผิดสัญญานั้นมี หลักการคล้ายกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ซึ่งใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ค่าเสียหายที่เรียกร้อง

นั้นต้องเป็นผลโดยตรงจากการไม่ชำระหนี้ หรือไม่ไกลกว่าเหตุและมีความแน่นอน ซึ่งเหมือนกับใน มาตรา 222 หรือกรณีเจ้าหนี้หรือฝ่ายที่เรียกร้องมีหน้าที่บรรเทาความเสียหายนั้นด้วย ก็มีหลักการพิจารณาเช่นเดียวกับ มาตรา 223 ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรนำข้อจำกัดในการให้ค่าเสียหายจากการผิดสัญญา ในเหตุผลจากคำพิพากษาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งได้ใช้หลักความสมเหตุสมผลในการให้ค่าเสียหายแก่ฝ่ายที่เรียกร้อง ตัวอย่างเช่นคดี Ruxley Electronics & Constructions Ltd. v. Forsyth [1996] AC 344 ที่มีคำตัดสินของศาลว่า สิ่งที่โจทก์ต้องการให้แก้ไขนั้น มีค่าใช้จ่ายสูงเกินไป ไม่มีความสมเหตุสมผลกับสิ่งที่ต้องแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา ซึ่งต้องรื้อสรวายใหม่ทั้งหมด ศาลจึงให้ค่าเสียหายเพียงแค่ส่วนต่างระหว่างความลึกของสระที่ตกลงกันไว้สัญญาแต่แรก กับความลึกที่สร้างสรวายน้ำเสร็จแล้วเท่านั้น ไม่ให้ตามคำขอของฝ่ายโจทก์ที่ต้องการให้รื้อพื้นสรวายน้ำแล้วสร้างใหม่ให้มีความลึกตามที่ต้องการแต่แรกทั้งหมด แต่ให้เป็นค่าเสียหายทดแทน จากเหตุผลของคดีนี้ ทำให้ศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้ใช้หลักการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายเพิ่มเติมว่า ถ้าสิ่งที่ผู้เรียกร้องนั้นมีค่าใช้จ่ายมากกว่าสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงสัญญา ศาลมีอำนาจที่จะไม่ให้ตามที่เรียกร้อง แต่จะให้ค่าเสียหายเป็นส่วนต่างแทน โดยพิจารณาจากมูลค่าของความเสียหาย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากนำหลักการสมเหตุสมผลในการให้ค่าเสียหาย มาพิจารณาเพิ่มเติมเป็นแนวทางให้กับศาลในประเทศไทย จะทำให้การให้ค่าเสียหายมีความเป็นธรรมแก่คู่สัญญามากขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่พิจารณาในหลักทั่วไปของ มาตรา 222 แล้วจึงให้ค่าเสียหายแก่ฝ่ายที่เรียกร้องเท่านั้น แต่เป็นการให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายอีกชั้นหนึ่งก่อนก่อน แล้วจึงให้พิจารณาว่าจะให้ค่าเสียหายตามที่เรียกร้องหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เหตุผลในคำพิพากษาของศาลอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ที่นำหลักเรื่องค่าเสียหายที่นำหลักสมเหตุสมผลมาพิจารณา
2. เพื่อศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 และ มาตรา 223

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ในเรื่องการพิจารณาให้ค่าเสียหายที่คู่สัญญาอีกฝ่ายเรียกร้องอันมีมูลนี้มาจากการผิดสัญญาทางแพ่งใน มาตรา 222 และ มาตรา 223 และศึกษาการพิจารณาค่าเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่นำหลักสมเหตุสมผลมาพิจารณาในเรื่องค่าเสียหายและอยู่บนสมมติฐานว่า หลักความสมเหตุสมผลดังกล่าวสามารถนำมาบัญญัติเพิ่มเติมเป็นกฎหมายใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาค่าเสียหายในประเทศไทยได้

บททวนวรรณกรรม

1. เมื่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งผิดนัดชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ต้องตามความประสงค์แห่งมูลหนี้ ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญา มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ ซึ่งค่าเสียหายที่เรียกได้นั้นเกิดขึ้นจริง มีความแน่นอน ต้องมีเจตนาที่จะแก้ไขเยียวยาฟื้นฟูความเสียหายนั้นจริง (Peel,

2011) และเป็นผลโดยตรงจากการผิดสัญญา ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเรียกร้อง ที่จะต้องนำสืบต่อศาลว่า ตนได้รับความเสียหายอย่างไร และเพียงใดอันเป็นไปตามกฎหมายลักษณะพยาน

2. ค่าเสียหายทางแพ่งที่มีมูลมาจากการผิดสัญญานั้น อาจแบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น ความเสียหายในด้านขาดทุน ความเสียหายในด้านขาดกำไร หรือในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ในประเทศอังกฤษ ก็มีหลักความเสียหายในด้านความสูญเสียที่คาดหวังและความสูญเสียที่เชื่อถือ ความสูญเสียที่คาดหวังเป็นการสูญเสียกำไร ค่าเสียหายประเภทเชิงบวก และค่าเสียหายประเภทเชิงลบเหล่านี้ เป็นต้น (Sophon Rattanakorn, 2008) ซึ่งแล้วแต่ว่า ฝ่ายที่เรียกร้องนั้นได้รับความเสียหายประเภทใด ก็จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามที่ตนได้รับความเสียหาย

3. ประเภทของค่าเสียหายทางแพ่ง นอกจากเรื่องผิดสัญญายังมีกรณีละเมิดอีกด้วย เช่น ค่าเสียหายเชิงลงโทษ หมายความว่า ค่าเสียหายในทางแพ่ง ซึ่งกำหนดให้เป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทน อันมีสาเหตุมาจากลักษณะหรือพฤติการณ์ของจำเลยที่ได้กระทำละเมิดโดยจงใจ หรือเจตนา ประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิด และเพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำผิดที่คล้ายคลึงกันในอนาคต และขณะเดียวกันยังมุ่งเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นมิให้กระทำตาม ส่วนใหญ่ค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้จะเป็นกรณีที่เพิกถอนนโยบายสาธารณะและประโยชน์ส่วนรวม ไม่ใช่เพียงเพื่อกำหนดเป็นค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับเท่านั้น (Surachai Puangchusak, 2006)

4. ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศฝรั่งเศส มีแนวคิดว่าการผิดสัญญาจะต้องชดเชยค่าเสียหายจากการผิดสัญญานั้น ความเสียหายที่ต้องชดเชยต้องใกล้เคียงเหตุและเป็นผลโดยตรงถึงจะมีความรับผิดชอบหรือต้องคาดเห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติชำระหนี้ด้วย ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษ ลูกหนี้จะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ใช้หลักการคาดเห็นว่าคาดเห็นได้หรือไม่เท่านั้น ถ้าลูกหนี้สามารถคาดเห็นได้ก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่นั่นเอง มีตัวอย่างคดี Hadley v. Baxendale (1844 9 Exch, 341) ว่าค่าเสียหายที่จะเรียกได้ต้องเป็นค่าเสียหาย ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นธรรมดาและสมด้วยเหตุผล เพราะเกิดขึ้นเป็นผลธรรมดาหรือตามเหตุการณ์ตามปกติของการทำผิดสัญญา หรือเกิดขึ้นเพราะอาจถือได้ว่าคู่สัญญาได้คาดหมายไว้ล่วงหน้าแล้วในขณะที่ทำสัญญา

5. ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีหลักการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายกรณีผิดสัญญาที่นอกจากจะใช้ทฤษฎีผลโดยตรง หรือค่าเสียหายที่จะเรียกร้องได้นั้นต้องมีความแน่นอนแล้ว ยังมีแนวทางพิจารณาเรื่องค่าเสียหายที่คู่สัญญาอีกฝ่ายเรียกร้อง ตัวอย่างเช่นคดี Ruxley Electronics & Constructions Ltd. v. Forsyth [1996] AC 344 หรือคดี Jacob & Youngs, Inc. v. Kent – 230 N.Y. 239, 129 N.E. 889 (1921) ที่นำหลักเรื่องความสมเหตุสมผลในการเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาอีกฝ่ายมาปรับใช้ โดยศาลเห็นว่าค่าเสียหายที่เรียกนั้นสูงเกินสัดส่วนของผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการแก้ไขเยียวยาความเสียหายแล้ว ศาลมีอำนาจที่จะไม่ให้ค่าเสียหายตามที่อีกฝ่ายเรียกร้องได้ โดยจะพิจารณาให้เป็นค่าชดเชยแทนความเสียหายที่ต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นแทน

6. ค่าเสียหายเรื่องใดหรือประเภทใดที่จะสามารถเรียกได้จากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้น ตามหลักกฎหมายทั่วไปต้องเป็นค่าเสียหายที่เกิดจากผลโดยตรง หรือค่าเสียหายตามปกติที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ และค่าเสียหายต้องมีความแน่นอนสามารถพิสูจน์ได้ ถ้าศาลพิจารณาได้ตามหลักที่กล่าวมาแล้ว ก็จะให้ค่าเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายที่เรียกร้อง แต่จะได้เต็มตามจำนวนที่ขอมาในคำฟ้องหรือไม่ก็แล้วแต่ทางนำสืบของฝ่ายนั้น ประกอบกับดุลพินิจของศาล ซึ่งเป็นหลักที่ศาลในประเทศไทย ใช้พิจารณาเรื่องค่าเสียหาย ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางพิจารณาที่ศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ใช้หลักความสมเหตุสมผลในการแก้ไขความเสียหาย หรือในแง่หนึ่งคือค่าใช้จ่ายใน

การแก้ไขต้องได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่จะได้รับการแก้ไขนั้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มแนวทางพิจารณาในเรื่องค่าเสียหายให้มากขึ้น ไม่ใช่มีข้อจำกัดเฉพาะ มาตรา 222 หรือ มาตรา 223 เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราทฤษฎีหมายทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยในส่วนของกฎหมายต่างประเทศนั้น เป็นการศึกษาเหตุผลจากคำพิพากษาในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ การพิจารณาค่าเสียหายที่มีมูลหนี้มาจากการผิดสัญญาและได้นำหลักสมเหตุสมผล หรือค่าใช้จ่ายในการแก้ไขต้องได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่จะได้รับการแก้ไข มาพิจารณาก่อนที่ศาลจะตัดสินให้ค่าเสียหายตามที่คู่สัญญาอีกฝ่ายเรียกร้อง เพื่อนำมาเปรียบเทียบ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 และ มาตรา 223 เพื่อศึกษาว่าศาลไทย ได้ใช้หลักเกณฑ์ใดบ้างในการพิจารณาค่าเสียหาย เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการพิจารณาในเรื่องค่าเสียหายที่จะต้องนำหลักความสมเหตุสมผลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาบัญญัติเป็นกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ศาลในประเทศไทย ซึ่งใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อจำกัดเรื่องค่าเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อจำกัดเรื่องค่าเสียหายในประเทศไทย พบว่ามีข้อจำกัด ดังนี้

1. ในประเทศอังกฤษ ได้นำทฤษฎีหลักความคาดการณืมาใช้กำหนดระดับของความรับผิดชอบตามสัญญาในคดี Hadley v. Baxendale (1844 9 Exch, 341) ซึ่งได้ให้เหตุผลในคดีนี้ไว้ว่า ความเสียหายควรได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและอย่างสมเหตุสมผล ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นสิ่งที่ เป็นปกติจากการผิดสัญญาดังกล่าว

2. หลักการบรรเทาความเสียหาย มีแนวคิดที่แตกต่างออกเป็นสามแนวคิด (Treitel, 1988) แนวคิดแรก คือ โจทก์ไม่สามารถกู้คืนความเสียหายที่เกิดจากความสูญเสียที่โจทก์ควรหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งในบริบทนี้มักมีการอ้างถึงถึงหน้าที่ในการบรรเทาความสูญเสีย แนวคิดที่สอง หากโจทก์ได้รับผลประโยชน์บางประการจากการผิดสัญญาของจำเลย โจทก์อาจต้องนำผลประโยชน์นั้นมาพิจารณาค่าเสียหาย ดังนั้นความเสียหายจึงอาจลดลงเนื่องจากโจทก์หลุดพ้นจากภาระผูกพันของตนในการปฏิบัติตามสัญญา และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามสัญญาอันเป็นผลมาจากการผิดสัญญาของจำเลย ซึ่งในระบบกฎหมายจารีตประเพณีใช้สองแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นส่วน และแนวคิดที่สาม เรียกว่าความประมาทร่วม กล่าวได้ว่าโจทก์ซึ่งมีความผิดฐานประมาทร่วม มีส่วนรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความสูญเสีย

3. กรณีที่ได้รับประโยชน์จากการผิดสัญญา เมื่อฝ่ายที่ได้รับความเสียหายมี “หน้าที่” ต้องลดความสูญเสียและดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็น “ผลกำไร” ที่เป็นผลมาจากการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว จะถูกนำมาพิจารณาในการประเมินความเสียหาย จากกฎที่ว่าผลกำไรที่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายควรจะได้รับจะถูกนำมาพิจารณาว่าเขาได้รับประโยชน์จริงหรือไม่ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง อันเนื่องจากการที่ฝ่ายดังกล่าวหลุดพ้นจากภาระผูกพันในการปฏิบัติตามสัญญา จะถูกนำมาพิจารณาในการลดการกู้คืนความเสียหาย กฎเหล่านี้ได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ตัวอย่างในคดี Lavarack v. Woods of

Colchester Ltd. [1967] 1 Q.B. 278 ฝ่ายหนึ่งอาจได้รับผลกำไรมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติตาม “หน้าที่” ของตนในการบรรเทา หรือการประหยัดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามสัญญาและผลกำไรที่ได้รับ อาจมีประเภทหรือปริมาณที่แตกต่าง จากผลกำไรที่เขาควรได้รับจากการปฏิบัติตาม “หน้าที่” ดังกล่าว แต่ผลกำไรประเภทเหล่านี้ จะถูกนำมาพิจารณาในการประเมินความเสียหายหรือไม่ และในระดับใดเป็นการพิจารณาที่ค่อนข้างยาก ดังนั้น หลักการพื้นฐานของกฎหมายจารีตประเพณี ก็คือผลกำไรฝ่ายที่ได้รับความเสียหายได้รับ จะถูกนำมาพิจารณาก็คือเมื่อผลกำไรดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นหากไม่มีการผิดสัญญา

4. หลักความแน่นอนของความเสียหาย ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ นำเรื่องนี้มาพิจารณาด้วยเช่นกัน (Treitel, 1988) ตัวอย่างเช่น กรณีความเสียหายที่เป็นผลกำไรที่มาจากการทำงานธุรกิจ ความเสียหายประเภทนี้ก็ได้รับชดเชยคืน ถึงแม้ว่าความเสียหายประเภทนี้จะขึ้นอยู่กับโอกาสหรือการคาดเดา หรือการสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับทิป ซึ่งศาลจะพิจารณาให้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนความบังเอิญที่เกี่ยวข้องกับโอกาสของโจทก์ และความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ตามที่โจทก์ต้องการด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า ต้องมีความระดับความแน่นอนของความเสียหายที่เห็นได้ชัดในระดับหนึ่ง

5. หลักความสมเหตุสมผลในการให้ค่าเสียหาย ในคดี Ruxley Electronics & Constructions Ltd. v. Forsyth [1996] AC 344 มีข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้ทำสัญญาว่าจ้างโจทก์สร้างสระว่ายน้ำ ความลึกของสระว่ายน้ำตามที่ตกลงกันไว้คือ 6 ฟุต 6 นิ้ว ต่อมาในภายหลัง จำเลยต้องการเพิ่มความลึกเป็น 7 ฟุต 6 นิ้ว และโจทก์ตกลงที่จะเพิ่มความลึกให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ต่อมาจำเลยจึงปฏิเสธที่จะให้ค่าก่อสร้างสระว่ายน้ำแก่เลย โดยอ้างความลึกของสระว่ายน้ำมีเพียง 6 ฟุต เมื่อจำเลยถูกฟ้องว่าไม่ชำระราคาค่าก่อสร้าง จำเลยได้ฟ้องแย้งว่าโจทก์ความลึกของสระว่ายน้ำไม่เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ คือ 7 ฟุต 6 นิ้ว และค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสระว่ายน้ำใหม่ตามความลึกที่ระบุไว้ คือจำนวนเงินประมาณ 21,650 ปอนด์ ผู้พิพากษาที่พิจารณานี้พบว่าสระว่ายน้ำที่สร้างนั้นสามารถลงว่ายน้ำและดำน้ำได้อย่างปลอดภัย ความลึกที่หายไปนั้นไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างในมูลค่าของสระน้ำ และเจตจำนงดังกล่าวของจำเลยในการสร้างสระว่ายน้ำใหม่ จึงไม่มีผลต่อการพิจารณาคดี (O'Sullivan, 1995) และผู้พิพากษาได้ตัดสินว่า ค่าใช้จ่ายในการสร้างสระว่ายน้ำใหม่นั้น ไม่เป็นสัดส่วนที่สมบูรณกับข้อเสียเปรียบอันเกิดจากความลึกที่ขาดหายไป ดังนั้น จึงไม่ให้ค่าเสียหายในการก่อสร้างสระว่ายน้ำใหม่ตามฟ้องแย้งของจำเลย แต่ได้ให้ค่าเสียหายในส่วนที่จำเลยต้องสูญเสียความสะดวกสบายเป็นจำนวนเงิน 2,500 ปอนด์

6. ค่าเสียหายที่อ้างอิงส่วนต่างของมูลค่าในการให้บริการ (Eisenberg, 2018) นอกจากค่าใช้จ่ายในการเยียวยาความเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา กับสิ่งที่ผู้เรียกร้องจะได้รับหลังจากการเยียวยาเพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาจะต้องมีความสมเหตุสมผลกันแล้ว กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายต้องไม่สูงเกินไปกว่าสิ่งที่ได้รับหลังการแก้ไข ดังเช่นคดี Ruxley Electronics & Constructions Ltd. v. Forsyth [1996] AC 344 การพิจารณาเรื่องค่าเสียหายนี้ ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้ให้ค่าเสียหายโดยอ้างอิงตามส่วนต่างของมูลค่าในการให้บริการ ซึ่งจะใช้ก็ต่อเมื่อไม่สามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายนั้นได้แล้ว

ตัวอย่างเช่นคดี Louise Caroline Nursing Home, Inc. v. Dix Construction Corp. 362 Mass. 306 (Supreme Judicial Court of Massachusetts, 1972) ดิกซ์ ได้ทำสัญญากับหลุยส์ แคโรไลน์ เพื่อสร้างบ้านพักคนชรา แต่ดิกซ์ สร้างบ้านพักคนชราไม่แล้วเสร็จ หลุยส์ แคโรไลน์ จึงหาผู้รับเหมารายใหม่มาทำงานดังกล่าว จากนั้นหลุยส์ แคโรไลน์ ได้ฟ้องร้อง ดิกซ์ ในรูปของความเสียหายจากมูลค่าที่ลดลง ซึ่งวัดจากส่วนต่างระหว่างราคาตามสัญญาและมูลค่าตลาดของบ้านพักคนชรา หากดิกซ์ ทำงานแล้วเสร็จ ศาลตัดสินว่า หลุยส์ แคโรไลน์ ไม่มีฟ้องร้องค่าเสียหายใด ๆ เนื่องจากจำนวนเงินที่หลุยส์ แคโรไลน์ จ่ายให้กับดิกซ์ ก่อนที่ดิกซ์ จะผิดสัญญารวมกับจำนวนเงินที่หลุยส์ แคโรไลน์ จ่ายให้กับ

ผู้รับเหมารายใหม่นั้น น้อยกว่าราคาตามสัญญาที่ทำได้กับดิคซ์ ดังนั้น หลุยส์ แคโรไลน์จึงไม่ได้รับความเสียหายจากมูลค่าที่ลดลงหรือความเสียหายอื่นใด

หรืออีกกรณีในคดี Jacob & Youngs, Inc. v. Kent – 230 N.Y. 239, 129 N.E. 889 (1921) ข้อเท็จจริงมีว่า บริษัทได้ทำสัญญาว่าจะสร้างบ้านสไตล์คันทรี ให้กับเคนท์ สัญญาระบุว่าท่อเหล็กตัดทั้งหมดที่ใช้ในบ้าน “จะต้องเป็น ‘ท่อมาตรฐาน’ ของบริษัท ริดดิง” แต่บริษัท จาค็อบ แอนด์ ยังส์ กลับใช้ท่อของบริษัท โคโฮล์ แทน แต่ท่อเหล็กของโคโฮล์ ก็มีคุณภาพ ลักษณะภายนอกมูลค่าในตลาดและราคาที่เท่ากับท่อของบริษัท ริดดิง “ท่อเหล่านี้เหมือนกัน แม้ว่าจะผลิตขึ้นคนละที่” เมื่อบ้านสร้างเสร็จสมบูรณ์ เคนท์ ปฏิเสธที่จะชำระเงินครั้งสุดท้าย เนื่องจากท่อที่ใช้ไม่เป็นไปตามสัญญา ศาลตัดสินว่า จาค็อบ แอนด์ ยังส์ มีสิทธิ์ได้รับการชำระเงินครั้งสุดท้าย โดยมีค่าชดเชยเท่ากับส่วนต่างของมูลค่าของบ้านที่สร้างด้วยท่อของบริษัท ริดดิง และท่อของบริษัท โคโฮล์ ซึ่งก็คือความเสียหายจากมูลค่าที่ลดลง แทนที่จะชดเชยเท่ากับค่าใช้จ่ายในการรื้อท่อของ โคโฮล์ ออก และใส่ท่อของริดดิง แทน ความเสียหายจากค่าใช้จ่ายในการทำไปแล้วเสร็จ

7. ข้อจำกัดเรื่องค่าเสียหายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 222 ซึ่งกำหนดไว้ว่าค่าเสียหายที่จะเรียกร้องได้นั้น ต้องเป็นค่าเสียหายที่มีความแน่นอนสามารถพิสูจน์ได้ และเป็นค่าเสียหายตามปกติที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ หรือค่าเสียหายที่เป็นเหตุการณ์พิเศษลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบเมื่อคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นล่วงหน้าก่อนแล้วลูกหนี้จึงจะต้องรับผิดชอบ แนวคำพิพากษาฎีกาได้ตัดสินไว้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 3251/2534 “จำเลยยื่นอุทธรณ์คดีแพ่ง ผ่าฝืนข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ทำให้โจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าทนายความชั้นอุทธรณ์ ค่าเสียหายดังกล่าวเป็นค่าเสียหายโดยตรง จากการที่จำเลยผิดสัญญา จำเลยต้องรับผิดชอบค่าเสียหายจำนวนดังกล่าวต่อโจทก์” คำพิพากษาฎีกาที่ 1629/2524 “การที่จำเลยที่ 1 ผิดสัญญาทำให้โจทก์ต้องจ้างช่างหุ่นส่วนจำกัด ท. ทำการก่อสร้างเป็นเงินเพิ่มไปจากเดิมที่ทำได้กับจำเลยที่ 1 จำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นนี้ ถือเป็นค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับโดยตรง จากการที่จำเลยที่ 1 ปฏิบัติผิดสัญญา จำเลยทั้งสาม ต้องร่วมรับผิดชอบใช้ให้โจทก์” หรือในกรณีค่าเสียหายที่เป็นเหตุการณ์พิเศษ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 957/2497 ผู้จะขายผิดสัญญา ผู้จะซื้อที่ดินจึงไม่ได้กำไรที่จะได้จากการที่ได้ทำสัญญาจะขายที่ดินนั้นให้ผู้ซื้อต่อไป ถ้าไรนี้เป็นค่าเสียหายอันเกิดจากเหตุการณ์พิเศษ ถ้าผู้จะซื้อไม่ได้นำสืบให้เห็นว่าผู้จะขายได้รู้หรือควรจะได้รู้อยู่แล้ว ก็จะทำให้ผู้จะขายรับผิดชอบในความเสียหายนี้ไม่ได้

8. ข้อจำกัดค่าเสียหายอีกเรื่องหนึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 223 ซึ่งเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่เรียกค่าเสียหายมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้นด้วย ต้องนำเหตุการณ์มาพิจารณาว่าฝ่ายเจ้าหน้าที่เสียหาย หรือฝ่ายลูกหนี้ ฝ่ายไหนก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยกว่ากันเพียงใด แล้วนำมาหักลบกับค่าเสียหายที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่เรียกร้อง แนวคำพิพากษาฎีกา ที่ได้ตัดสินไว้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1519/2517 ผู้ขายส่งมอบยางแอสฟัลต์ให้ผู้ซื้อล่าช้า เป็นเหตุให้ผู้ซื้อถูกปรับเพราะส่งมอบงานให้กรมทางหลวงไม่ทันตามกำหนด แต่ผู้ซื้อมีส่วนบกพร่องในการก่อสร้างทางล่าช้าด้วย ผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบค่าเสียหายให้ผู้ซื้อเพียงบางส่วน หรือคำพิพากษาฎีกาที่ 2145/2523 โจทก์จ้างจำเลยก่อสร้างอาคาร โดยให้จำเลยลงมือก่อสร้างไปก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากเทศบาล ต่อมาแบบแปลนที่เทศบาลอนุญาตนั้น มีรายการผิดไปจากที่ได้ลงมือก่อสร้างไปแล้ว ดังนี้ โจทก์และจำเลยต้องร่วมกันเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการก่อสร้างผิดแบบแปลนที่ได้รับอนุญาต

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าข้อจำกัดในการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายที่ใช้ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จะมีแนวทางการพิจารณาที่คล้ายกับข้อจำกัดในเรื่องค่าเสียหายในประเทศไทย ที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ แต่ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จะมีแนวทางที่กว้างกว่า ไม่ใช่จำกัดเฉพาะเรื่องค่าเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงหรือต้องพิสูจน์

ได้เท่านั้น แต่ยังมีหลักสมเหตุสมผลในการพิจารณาค่าเสียหายที่คู่สัญญาอีกฝ่ายเรียกร้องด้วย เช่น หลักมูลค่า
ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขความเสียหาย เปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับว่าได้สัดส่วนหรือไม่ แล้วจึงพิจารณาให้
ค่าเสียหาย อันเป็นการให้แนวทางศาลในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ข้อจำกัดในเรื่องค่าเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้น นอกจากจะพิจารณาว่าค่าเสียหายที่เรียกได้
นั้นต้องมีความแน่นอนเกิดขึ้นจริงและสามารถพิสูจน์ได้แล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องค่าเสียหายอื่น ๆ อีก ตัวอย่างเช่น
หลักความคาดการณ์ที่ตัดสินไว้ว่าค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้นั้น ต้องมีความเป็นธรรมและสมเหตุสมผล หลักการ
บรรเทาความเสียหายที่นำมาใช้ในการกรณีที่เจ้าหนี้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วย ซึ่งถ้าเทียบได้กับหลักเกณฑ์
วินิจฉัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 223 ของประเทศไทย หรือกรณีที่ได้อีกฝ่ายได้รับผลประโยชน์
จากการผิดสัญญา กู้ไร หรือผลประโยชน์ที่จะได้รับ จะถูกนำมาประเมินในเรื่องค่าเสียหายที่จะได้รับจากฝ่ายที่ผิด
สัญญานั้นด้วย ซึ่งถือว่าฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องลดความสูญเสียด้วย หรือหลักความ
สมเหตุสมผลที่ได้นำเหตุผลว่า ถ้าค่าใช้จ่ายในการเยียวยาความเสียหายนั้น มีมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการ
แก้ไขความเสียหาย ศาลมีอำนาจที่จะปฏิเสธให้ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขความเสียหายตามที่คู่สัญญาอีกฝ่ายร้องขอ แต่
ให้เป็นค่าสินไหมทดแทน หรือส่วนต่างระหว่างมูลค่ากับประโยชน์ที่จะได้รับแทน หรือถ้าการแก้ไขความเสียหายนั้นจะ
ไม่เกิดประโยชน์เมื่อเทียบค่าใช้จ่ายในแก้ไขเยียวยา เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาที่ตกลงกันไว้แต่แรกนั้น ซึ่ง
เป็นดุลพินิจของศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่สามารถใช้แนวทางดังกล่าวมาพิจารณาเรื่องค่าเสียหายที่เกิด
จากการผิดสัญญา

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อจำกัดค่าเสียหายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ซึ่งบัญญัติไว้ใน
มาตรา 222 ว่าการเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่ เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้น
แต่การไม่ชำระหนี้ส่วนตามกรณีวรรคสอง เป็นค่าเสียหายที่เป็นพฤติการณ์พิเศษ ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบใน
ค่าเสียหายประเภทนี้ก็ต่อเมื่อลูกหนี้คาดเห็น หรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว ซึ่งค่าเสียหาย
นั้นต้องมีความแน่นอนไม่เลื่อนลอย และเป็นผลโดยตรงจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งได้มีแนวคำพิพากษาฎีกาได้
ตัดสินไว้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 3251/2534, คำพิพากษาฎีกาที่ 1629/2524 หรือค่าเสียหายที่เป็นพฤติการณ์พิเศษที่
จะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อลูกหนี้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นก่อนแล้ว ตัวอย่าง คำพิพากษาฎีกาที่
957/2497 ที่ตัดสินว่า คำกล่าวอ้างที่ผู้จะชื้อนำไปขายต่อให้กับบุคคลที่สามนั้น เป็นค่าเสียหายอันเกิดจากพฤติการณ์พิเศษ
ถ้าผู้จะขายไม่รู้ ผู้จะชื้อก็ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในคำกล่าวนี้ได้

ข้อจำกัดในเรื่องค่าเสียหายใน มาตรา 223 กรณีที่เจ้าหนี้ผู้เสียหายได้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้น
ด้วยจึงต้องนำพฤติการณ์ว่า ฝ่ายเจ้าหนี้ หรือฝ่ายลูกหนี้ ฝ่ายไหนก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงมากน้อยเพียงใดแล้ว
จึงนำความร้ายแรงนั้นมาหักลบจากค่าเสียหายที่ฝ่ายเจ้าหนี้เรียกร้อง ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ตัดสินไว้ เช่น คำ
พิพากษาฎีกาที่ 1519/2517, คำพิพากษาฎีกาที่ 2145/2523

จะเห็นได้ว่าจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในประเทศไทย ข้อจำกัดในการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายได้ถูก
จำกัดไว้ใน มาตรา 222 ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่ศาลได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาว่า จะให้ค่าเสียหายตามที่อีกฝ่าย
เรียกร้องหรือไม่ หรือกรณี มาตรา 223 กรณีที่ฝ่ายคู่สัญญาที่เรียกร้องค่าเสียหายมีส่วนผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
นั้นขึ้นด้วยมาวินิจฉัยว่า จะพิจารณาให้ค่าเสียหายตามที่คู่สัญญาฝ่ายนั้นเรียกร้องหรือไม่ ทำให้การพิจารณาเรื่อง

ค่าเสียหายถูกจำกัด ไม่ได้มีแนวทางพิจารณาเพิ่มเติมยืดหยุ่นได้เหมือนเช่นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ในประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา

สรุปผล

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ในเรื่องการให้ค่าเสียหายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย พบว่าได้ใช้มาตรา 222 เป็นหลักทั่วไป ในการวินิจฉัยว่าลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายตามที่อีกฝ่ายเรียกหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าเป็นค่าเสียหายที่เป็นปกติจากการผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญา ลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น และถ้าปรากฏว่าฝ่ายเจ้าหนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้นด้วย ก็ต้องนำพฤติการณ์มาพิจารณาว่าฝ่ายไหนก่อมากน้อยเพียงใด แล้วจึงนำค่าเสียหายที่เรียกร้องมาหักลบกัน ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 223 มีหลักการที่คล้ายกับการพิจารณาในเรื่องค่าเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น หลักการคาดการณ์ หลักความแน่นอนของความเสียหาย หรือหลักบรรเทาความเสียหาย ถ้าศาลไทยนำหลักการความสมเหตุสมผลในเรื่องค่าเสียหายมาใช้ในการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายที่มีมูลจากการผิดสัญญา จะทำให้มีแนวทางการให้ค่าเสียหายแก่คู่สัญญาเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่มีแต่ข้อจำกัดในการให้ค่าเสียหายตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 222 หรือ มาตรา 223 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหาย ศาลไทยควรนำหลักสมเหตุสมผลในเรื่องการเยียวยาความเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาใช้ในการพิจารณาค่าเสียหายด้วย ซึ่งจะทำให้เรื่องค่าเสียหายในมูลสัญญาแต่ละประเภท เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญาจ้างทำของ สัญญาบริการ หรือในสัญญาอื่น ๆ มีบรรทัดฐานหรือหลักที่แน่นอนในการคำนวณที่จะให้ค่าเสียหายแก่ฝ่ายที่เรียกร้องนั้น จริงหรือไม่ ถึงแม้ว่าในทางกฎหมายแล้วฝ่ายที่เรียกร้องจะเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจริงจากการผิดนัดชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ไม่ใช่ว่าการเยียวยาในความเสียหายนั้นจะมีแค่สองทางเลือก คือ ฝ่ายที่ผิดนัดชำระหนี้ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหาย หรือต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาเสมอไป

2. เสนอให้เพิ่มเติมมาตราในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็น มาตรา 222/1 “ในการกำหนดค่าเสียหายอันเกิดจากการปฏิบัติชำระหนี้ไม่ถูกต้อง หากศาลเห็นว่าค่าใช้จ่ายสำหรับการแก้ไขการปฏิบัติชำระหนี้ที่ไม่ถูกต้องนั้นไม่สมเหตุสมผล โดยมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าประโยชน์จะได้รับจากการแก้ไขดังกล่าว ศาลอาจจะไม่ให้ค่าเสียหายนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อให้ประโยชน์อันจะได้จากการแก้ไขการปฏิบัติชำระหนี้ที่ไม่ถูกต้องได้สัดส่วนกับค่าใช้จ่ายสำหรับการแก้ไขนั้น”

องค์ความรู้ใหม่

1. ทำให้ได้ทราบหลักเกณฑ์การพิจารณาในเรื่องค่าเสียหายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ว่านอกจากค่าเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้นั้น ต้องเป็นผลโดยตรงจากการผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญา และต้องมีความแน่นอนสามารถพิสูจน์ได้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงหลักสัดส่วนต่อผลประโยชน์ของฝ่ายที่เรียกร้อง และสัดส่วนของฝ่ายผิดสัญญาที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเยียวยาเพื่อให้ปฏิบัติตามสัญญานั้น

2. การนำหลักมูลค่าส่วนต่างระหว่างก่อนผิดสัญญากับหลังผิดสัญญา ว่าได้สัดส่วนกันหรือไม่มาพิจารณาอีกชั้นหนึ่งเพื่อให้การเยียวยาความเสียหาย มีความสมเหตุสมผลแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่เพียงแต่พิจารณาว่าเป็น

ค่าเสียหายที่เป็นปกติจากการผิดสัญญา หรือเป็นผลโดยตรงจากการผิดนัดชำระหนี้ แล้วจึงพิจารณาให้ค่าเสียหายตามที่คู่สัญญาฝ่ายเรียกร้อง

3. ทำให้กรอบแนวคิดในการพิจารณาเรื่องค่าเสียหายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในปัจจุบัน นอกจากใช้ มาตรา 222 เป็นหลักทั่วไปในการวินิจฉัยว่า เป็นค่าเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นมาจากการไม่ชำระหนี้หรือไม่ หรือมีพฤติการณ์ที่ฝ่ายเจ้าหนี้เรียกร้องค่าเสียหายจากคู่สัญญาอีกฝ่าย ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นนั้นด้วยก็นำ มาตรา 223 มาใช้พิจารณา ซึ่งเป็นข้อจำกัดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในปัจจุบันทำให้การพิจารณาไม่มีแนวทางเพิ่มเติม ถ้านำหลักความสมเหตุสมผลเหมือนเช่นในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มาปรับใช้จะทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายในอีกแนวทางได้ อันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

References

- Eisenberg, M. A. (2018) *Foundational principles of contract law*. New York: Oxford University Press.
- O'Sullivan, J. (1995) Contract Damages for Failed Fun Taking the Plunge. *The Cambridge Law Journal*, 54(3), 496–499.
- Peel, E. (2011) *The law of contract* (13th ed.). London: Sweet & Maxwell.
- Puangchusak, S. (2006). Punitive damages: Applied in the Thai legal system. *Dulphah*, 2(53), 94–95.
- Rattanakorn, S. (2008). *Explanation of Laws of Debt Characteristics* (9th ed.). Bangkok: Legal Tribute.
- Treitel, G. H. (1988) *Remedies for Breach of contract*. Oxford: Clarendon Press.
- Wayuphap, P. (2018). *Explanation of the Civil and Commercial Code on Debt* (12th ed.). Bangkok: Institute of Legal Education (Thai Bar Association).